

Křížové kameny a kamenné kříže okresu Brno-venkov a Brno-město

Společnost přátel památných kamenů

část VII. ŽIDLOCHOVICKO

Sestavil:
Milan Šimek
damilphoto

Na fotografiích se podíleli:
Pavla Smejkalová
Iva Šilbergerová

Odkazy na data a zdroje jsou vypsaný u jednotlivých formulářů

I. Obecný úvod

Pojem drobných kamenných památek je poměrně široký a lze jej rozdělit podle různých hledisek. Navrhne zde členění, které přihlíží k původnímu významu a funkci, přičemž nebudeme zastírat, že jde o členění z mnoha ohledů nedokonalé. Rozdíly mezi pojmy se mohou u konkrétních případů stírat, objekt mohl plnit více různých funkcí nebo jej prostě nelze jednoduše zaškatulkovat.

Samotnou drobnou kamennou památkou přitom myslíme výrobek z kamene nebo několika kamenů sesazených dohromady, který není sám o sobě stavbou – tedy výsledek práce kameníka nebo kamenosochaře, nikoliv výtvar stavebníka, sestávající z většího množství kamenů.

Jedna z mnoha variant jak drobné kamenné památky rozdělit může být následovná:

1. **Pamětní kameny.** Zřejmě nejčastější, jak v historii, tak v současnosti. Jde o tradiční potřebu člověka zaznamenat pro budoucnost zásadní děje života jednotlivců i společnosti. Pamětní kameny byly a jsou osazovány na paměť radostných událostí i tragédií. Že jde o záležitost živou, dokládají ty stovky pomníčků a křížů kolem našich silnic a dálnic. Za pamětní kameny lze považovat vlastně všechny významové typy, včetně náhrobních kamenů nebo tzv. smírčích kamenů (vzhledem k zaměření soupisu se ovšem těmito budeme přece jen zabývat zvlášť), a to napříč historií. Jde o značnou část středověkých a raně novověkých kamenných památek a prakticky všechny takové, zřízené po roce 1800.
2. **Smírčí kameny a kříže.** Středověké a raně novověké právo, převzaté v našich zemích z právních kodexů německých měst (v Čechách se uplatnilo zejména tzv. magdeburské městské právo) umožňovalo akt, který bychom dnes nazvali mimosoudní vyrovnání. Smírčí smlouva měla jednak zastavit starou tradici krevní msty, jednak umožnit, aby se oběti zločinu (lépe řečeno pozůstalí) domohli jakéhosi odškodnění. Smlouva, sepsaná za přítomnosti ručitelů (nazývaných asi správněji „rukojmí“) stanovila jednak odškodné, jednak různé další povinnosti: poplatky vrchnosti, církvi atd. Součástí pokání pachatele mohla být i povinnost vytesat z kamene kříž nebo křížový kámen a osadit jen do místa, kde byl zločin spáchán. Na paměť budoucím generacím i jako akt smíření se s Bohem. Šlo samozřejmě jen o případy, kdy byl pachatel mordu znám, kál se ze svého činu a byl ochoten k obětem. V opačném případě zřejmě nastoupilo právo hrdelní, které už žádné mimosoudní vyrovnání nepřipouštělo... Existence smírčích smluv zaniká s počátkem 17. století de iure, de facto zřejmě místy do jisté míry přetrvává přes rozháranou dobu třicetileté války. První náznaky upouštění od kodexů městských práv přicházejí už s tzv. Koldínovými zákony ke konci 16. století, nicméně až zavedení Obnoveného zřízení zemského (1628 až 1629) a jeho ještě mnohem pozdější vymáhání éru smírčích smluv definitivně ukončilo. Skutečnost, že pojmem „smírčí kámen“ nazýváme často i objekt mnohem mladšího data, je způsobena spíše poněkud umělým rozdělením pro potřeby historiografické. V zásadě platí psané nepsané pravidlo, že za smírčí kámen je považována památka typu kamenného kříže nebo křížového kamene, postavená do roku 1800. Vše pozdější je již chápáno jako pamětní kámen. Z důvodů výše popsaných se v tomto soupise budeme raději držet již zmíněných pojmů křížový kámen a kamenný kříž, bez ohledu na dobu vzniku. Pokud půjde o smírčí kámen, bude toto zmíněno v textu ke konkrétnímu kameni.
3. **Sakrální památky.** Snad netřeba příliš popisovat. Kříže a Boží muka, sochy světců, mariánské a morové sloupy a podobně.
4. **Hraniční kameny**
5. **Stavební prvky a reliéfy.** Kamenná ostění portálů, oken a dveří, kamenné votivní nápisy, erby, ozdobné reléfy...
6. **Výrobně funkční kamenné památky.** Mlýnské kameny, smolné pece, pranýře atd.
7. **Dopravní značení, výstražné kameny.** Sem patří milníky, rozcestníky, brzdové kameny, mýtné kameny apod.

V okrese Brno-venkov a Brno je na naše poměry poměrně hojný počet dochovaných kamenných památek typu křížových kamenů (v menší míře kamenných křížů), přestože tyto počty samozřejmě nedosahují bohatosti západních Čech nebo Vysočiny. Z toho důvodu jsem si dovolil rozdělit region na menší a přehlednější části, a to podle klíče současných tzv. pověřených obcí (jejichž okrsky do jisté míry kopírují historické soudní okresy):

1. Ivančice
2. Kuřim
3. Pohořelice
4. Rosice
5. Šlapanice
6. Tišnov
7. Židlochovice

Kromě vyjmenovaných k seznamu přistupuje ještě město Brno, které je ze správního hlediska samostatným okresem.

Databáze je organizována v samostatných dokumentech (listech, formulářích) ke každému z objektů. Pro účely tohoto soupisu byly jednotlivé listy památek spojeny do jednoho souboru příslušného vždy ke konkrétní části okresu (tedy Ivančicko, Kuřimsko, Pohořelicko atd.). Je možné, že v budoucnu může být zřízena i interaktivní webová databáze; v takovém případě pak formuláře jednotlivých kamenů budou vyvolávány ze seznamu odkazů.

Na začátku každého formuláře je jednoduchá tabulka se základními informacemi (KK = křížový kámen nebo kamenný kříž, H = hraniční kámen, P = pamětní kámen s významem „novodobý“). Čísla odpovídají celostátní evidenci spravované muzeem v Aši.

II. Popisná část: Židlochovicko

K obvodu pověřené obce s rozšířenou působností Kuřim náleží tyto lokality s kameny:

- Bratčice
- Hrušovany u Brna
- Měnín
- Opatovice
- Přísnovice
- Rajhradice
- Těšany

KK	1985	Bratčice okr: Brno-venkov	
rozměry	108/67/?		
materiál	pravděpodobně pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý	
poznámka			



Umístění: Vpravo od silnice z Bratčic na Sobotovice, za domem č.p. 255, zazděný v cihlové podezdívce pod plotem zahrady-

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bratcice.html

Památkový katalog: ---

Popis: Velký plochý kámen s nepravidelnými zaoblenými hranami, nahoře oválný, s vyrytým negativním reliéfem latinského kříže (obrysové čáry reliéfu jsou zahloubeny ještě mírně pod úroveň vnitřku). Podle světlého pruhu dole lze usuzovat, že původně stál vsazený do země, umístění ve zdi je druhotné. Popsán a zaregistrován byl roku 2001.

O kameni není nic známo, podle legendy by pod ním měl být hrob francouzského vojáka z počátku 19.století, který v Bratčicích zemřel. Teoreticky by tak mohlo jít o další z pamětních kamenů - náhrobníků z bitvy u Slavkova (1805), jakých je široko daleko kolem Bojiště více. Jde však o pouhou konstrukci bez důkazu.

Obrázky: foto dole: Iva Šilbergerová © 2020



KK	1857	Hrušovany u Brna okr: Brno-venkov		
rozměry	100/50/22			
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	Dobrý, reliéf erodovaný		
Poznámka/ NPÚ	V evidenci NPÚ od 22.10.1964 Katalog. číslo NPÚ: 1000134524 Rejstřík. č.: 23517/7-719			

Umístění: Na rozhraní sadu a pole, nedaleko polní cesty mezi vinicemi směrem od Hrušovan k JZ ke staré pískovně.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Hrusovany_u_Brna.html

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=906452

Jiná evidence NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kriz-14744782>

Popis: Mohutný pískovcový kámen s pozitivním reliéfem latinského kříže a šestiřádkovým, špatně čitelným nápisem stojí nedaleko polní cesty mezi vinicemi a sady cca kilometr od Hrušovan směrem ke staré pískovně. Pochází z roku 1595 a je občas dáván jako příklad přechodného typu mezi křížovým kamenem a kamenným křížem. Je ovšem možné, že původně byla vodorovná ramena kamene výrazně delší - viz zjevné stopy po nástroji v čele levého ramene. Směrem k patě se kámen výrazně rozšiřuje.

V reliéfu kříže je dnes už špatně čitelný latinsko-německý nápis se zkratkami: "HANS/NEUBAWR VON/TAEMITZ AMAB SN/MATTHEI/ANNO DNI/MDXCV", přičemž zkrácená slova zřejmě znamenají "...AM ABEND SANCTI MATTHEI ANNO DOMINI...". Volný překlad: Jan Neubauer z Těmic zemřel navečer v den sv. Matěje Léta Páně 1595.

Šlo zřejmě o příslušníka nižší šlechty se sídlem v Těmicích u Kamenice nad Lipou a velitele menší vojenské jednotky císařského vojska, které operovalo na jihu Moravy a v Dolních Rakousích během let tureckého vpádu. Zda zemřel na následky zranění, nemoci nebo z jiných příčin, není známo. Je pouze pravděpodobné, že kámen označoval pouze místo skonu (maximálně dočasný hrob) - při přemísťování kamene z důvodu rozšiřování pískovny nebyly nalezeny žádné kosterní pozůstatky. Kámen původně stával u cesty k Pohořelicím v lokalitě Brlohy. Jak už bylo řečeno, byl přemístěn z důvodu těžby štěrkopísku.

Zajímavostí určenou zřejmě pro turisty je novodobá replika tohoto kamene ve vitríně poblíž (rovněž novodobého) kostela Panny Marie Královny v severním okraji Hrušovan. Vitrína je nejspíš architektonickým doplňkem kostela samotného, jinak způsob uložení repliky nedává moc smysl...

Historie publikování: ---



Kámen ze zadní strany



Pohled z pravého boku



Detail poškození čela levého břevna



Novodobá replika u kostela P. Marie Královny

KK	1777	Měnin okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	130/78/30			
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý		
poznámka	Památkově chráněno Katalog.č.: 1999992172 č. ÚSKP: 17219/7-817 (vztahuje se k celému areálu kostela)			

Umístění: Na travnaté ploše parčíku před kostelem svaté Markéty uprostřed obce. Druhotné stanoviště.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Menin.html

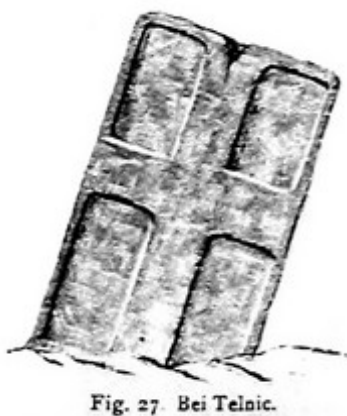
Památkový katalog NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-14806293>

Pozn.: v Památkovém katalogu je zřejmě zaměněno evidenční číslo kamene (Evidence Aš) 1777 za letopočet jeho vzniku (Franz ani jiný dohledatelný zdroj se o jakékoliv dataci vzhledem ke kameni nezmiňuje).

Popis: Mohutný obdélníkový kámen obloukovitě zakončený (oblouk přerušen prasklinou v kameni), s vystupujícím reliéfem latinského kříže v rámu. Rám tvarově kopíruje okraj kamenné desky (vzhledem k vnitřnímu zaoblení rámu v horních dvou kvadrantech je pravděpodobné, že celá deska byla už při svém vzniku obloukovitě zakončená – tedy nikoli tak ostře obdélníková jak ji nakreslil A. Franz roku 1893). Rubová strana a boky vykazují silné poškození erozí, místy jsou výrazné prohlubně až voštiny. V horní části je puklina, která původní souvislý oblouk zřejmě erozně přetvarovala do nesouměrného dvojitého.

Kámen původně stával v polích mezi obcemi Telnice a Měnin. Během stavby okresní silnice v roce 1889 byl odstraněn (viz citovaný text A.Franze) a později se – neznámo jak – objevil v polích u Otmarova. Odtud byl nakonec přenesen na současné stanoviště před kostelem svaté Markéty. To zřejmě zapříčinilo zmatek v jeho evidenci: v různých pramenech byl uváděn pod obcemi Telnice, Otmarov i Měnin.

Historie publikování: A. Franz (1893, 1894) jej evidoval pod číslem 27 a přiřadil kámen pod Telnici s lokalizací mezi oběma obcemi: „...Im freien Felde zwischen Telnic und Mönitz....Seit 1889 nicht mehr vorhanden, foll beim Bau einer nahen Bezirkstrasse abhanden gekommen fein.“



Ilustrace: A. Franz, 1893

Fig. 27. Bei Telnic.



KK	1788	Opatovice okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	60/46/20	kolem r. 1650		
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý (restaurován)		
poznámka	Památkově chráněn katalog.č. NPÚ: 1000127552 č. ÚSKP: 16953/7-860			

Umístění: Stojí na západ od obce při polní cestě mezi zahrádkami v místní trati Topoly, na trase Naučné stezky Rajhradsko (50m od kamene č. 1789).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Opatovice.html

Památkový katalog NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-14845685>

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=906297

Další zdroje: Kateřina Baslerová/ Epigrafické památky mikroregionu Rajhradsko; bakalářská diplomová práce FF MU Brno, 2018. Ke shlédnutí v databázi „Theses“: <https://is.muni.cz/th/x2qpt/>

Popis: Nahoře zaoblená deska z drásovského pískovce s vystupujícím (pozitivním) reliéfem latinského kříže s mírně se rozšiřujícími břevny. Na zadní straně kamene byl šestiřádkový nápis, bohužel díky erozi prakticky nečitelný (údaj z evidenčního listu kulturní památky). V předposledním řádku by snad bylo lze rozpoznat jméno „(...) KATERIN(A)...snad pozůstalá, která dala kámen vztyčit na památku blízké osoby...

Kameny byly u Opatovic původně tři, všechny asi 50m od sebe. Do dnešních dnů se dochovaly dva z nich, kameny 1788 a 1789 (dle ašské evidence).

Legenda praví, že tudy kolem roku 1650, tedy na konci třicetileté války táhlo krajem vojsko. U Opatovic prý mělo mezi třemi důstojníky dojít k rozepři, kterou řešili soubojem na pistole. Údajně přitom zahynuli všichni tři. Na památku zde byly postaveny tři smířčí kameny, jejichž rozestavení mělo vyznačovat pozice, v nichž stáli duelanti proti sobě. Příčinou sporu snad mohla být nějaká dívka či žena některého z nich (i další pověst je laděna podobným způsobem, pouze se v ní nehovoří o vojácích, pouze o duelantech). Jak tomuto odpovídá nápis na kameni, je otázka...

V roce 2010 byl kámen restaurován akademickým sochařem Radomírem Vavruškou. Cena opravy byla vyčíslena na 25 000Kč.

Historie publikování: ---

Obrázky: damilphoto © 2021



KK	1789	Opatovice okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	70/59/12	kolem r. 1650		
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý (restaurován)		
poznámka	Památkově chráněn katalog.č. NPÚ: 1000144930 č. ÚSKP: 33293/7-859			

Umístění: Stojí na západ od obce při polní cestě mezi zahrádkami v místní trati Topoly, na trase Naučné stezky Rajhradsko (50m od kamene č. 1788).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Opatovice.html

Památkový katalog NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-14845651>

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=906291

Pozn: v evidenčním listu panuje zmatek v názvosloví, v nadpise je kámen zván „památným“, v popise pak pro změnu „hraničním kamenem“ (pravděpodobný mezník místní parcely stojí těsně vedle objektu). Stejně tak pokus o opis textu je poměrně tristní.

Další zdroje: Kateřina Baslerová/ Epigrafické památky mikroregionu Rajhradsko; bakalářská diplomová práce FF MU Brno, 2018. Ke shlédnutí v databázi „Theses“: <https://is.muni.cz/th/x2qpt/>

Popis: Plochý kámen z drásovského pískovce s latinským křížem v pozitivním reliéfu. Pata stvolu stojí na půlkruhovém oblouku: stylizované Golgotě. Po obou stranách reliéfu je jedenáctiřádkový nápis vyrytý humanistickou renezanční majuskulí, výška písmen 3cm. Kámen je z horní strany poškozen, část při levém rohu ulomena. Při levém okraji desky vystupuje zbytek pozitivního reliéfu rámu. Zadní plocha je prázdná.

Přepis nápisu je převzat z diplomové práce K. Baslerové (viz výše). Vynechaná místa v závorkách korelují s odlomenou částí kamene vlevo nahoře, zbytek je relativně dobře čitelný.

//(...) GES(T)/ (...) TARV P:T(L)/ (...)CH. PROCEZ NA(T)/ (...) KDE GEST ZASTREL(...)/ (...) MANZELKA GEHO NA PAM/ ATKV ZARMUTKV/ SVEHO TENTO KAMEN/ DALA POSTAVITI/ GEHOZ DVSSY P: B: RAC/ MILOSTIW BYT(I)//

Poznámka: písmena zakončená dvojtečkami jsou zkratky (P:B: = PAN BUH).

Kameny byly u Opatovic původně tři, všechny asi 50m od sebe. Do dnešních dnů se dochovaly dva z nich, kameny 1788 a 1789 (dle ašské evidence).

Legenda praví, že tudy kolem roku 1650, tedy na konci třicetileté války táhlo krajem vojsko. U Opatovic prý mělo mezi třemi důstojníky dojít k rozepři, kterou řešili soubojem na pistole. Údajně přitom zahynuli všichni tři. Na památku zde byly postaveny tři smírčí kameny, jejichž rozestavení mělo vyznačovat pozice, v nichž stáli duelanti proti sobě. Příčinou sporu snad mohla být nějaká dívka či žena některého z nich (i další pověst je laděna podobným způsobem, pouze se v ní nehovoří o vojácích, pouze o duelantech). Jak tomuto odpovídá nápis na kameni, je otázka...

V roce 2009 byl kámen citlivě restaurován akademickým sochařem Radomírem Vavruškou. Cena opravy byla vyčíslena na 31 500Kč.

Historie publikování: ---

Obrázky: *damilphoto* © 2021



KK	1856	Přísnotice okr: Brno-venkov	
rozměry	100/65/20		
materiál	lithotamniový vápenec (tzv. mušlový)		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený, torzo po opravě v dobrém stavu	
poznámka	Památkově chráněno katalog.č.: 1000160839 č. ÚSKP: 47841/7-1696		

Umístění: Stojí na travnatém ostrůvku s několika stromy uprostřed polí asi 500m jihozápadně od obce, společně s mysliveckým posedem, v polní trati zv. Přední díly.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Prisnotice.html

Památkový katalog: www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kriz-15023971

Evidenční list kult.památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907798

Jiné zdroje: http://m.prisnotice.cz/assets/File.ashx?id_org=13626&id_dokumenty=3745

Popis: Původně raritní dvouramenný kamenný kříž, vytesaný z druhohorního vápence (tzv. mušlového, zdroj Pavlovské vrchy) s renezančním oboustranným nápisem a čárovým křížem v kruhu v hlavě kříže. Rytina kříže je prakticky neznatelná, nápis hůře čitelný, díky poškození neúplný. Horní ramena jsou odlomena, jeden z úlomků se ještě kolem roku 2010 nacházel na zemi poblíž.

Podle nápisu na těle kříže zde byl 5. září 1663 zabit svobodný pán Kryštof Kraus z Grotky, a to zdivočelými Tatary, kteří krajem nejspíše projížděli za účelem pícování. Na první pohled podivný případ má skutečné historické pozadí: když Osmané roku 1663 přitáhli k Vídni a obléhali ji, jejich pomocné jednotky, složené mimo jiné právě z krymských Tatarů, vyjízděly hluboko do zázemí a krom zásobování vojska samozřejmě drancovaly a pálily na co přišly.

Nápis je proveden po celé ploše obou stran kříže renezanční, tzv. humanistickou majuskulí a je psán česky:

// IHS./Ao.1663.DNE 5./ZARŽI OD TURZY A/TATARI MEZI MORAWSKE/HO
MARKRABSTWY TO/MISTE USTALI UROZENEGO/PANA CHRISTOFA KRAUSZ Z
GROTKY/A NA SWOBODNIM DWORZY W DOLNICH/DUGANOWICZECH STARZI 20.
JEHOZTO/ŽIALOSTIWA PANI MARŽY KE WIECZNY/PAMATCE SEM TOTO POSTAWITI
DALA./TELO GEHO GEST W BRNĚ U SWATEHO/JANA POCHOW: DUSSE PAK
RADUGE/SE W WIECZNY RADOSTI A/SLAW ZATA./AMEN

Roku 2018 byl kříž restaurován na základě smlouvy mezi Obecním úřadem v Přísnoticích a zhotovitelem, za částku cca 120 000Kč. Ten zadal restaurátorskou práci Mgr Art Jiřímu Helmovi. Kámen byl očištěn, zbaven organických povlaků, penetrován, napuštěn hydrofobním nátěrem a osazen do betonové jímky s drenáží, vyplněné štěrkem. Necitlivý výbrus po zbytcích horních ramen, který zasahuje do těla kříže, není výsledkem renovace, ale blíže nespecifikovaného zásahu z dřívější doby.

Kompletní dokumentace záměru i prováděcí dokumentace renovace je uchována v archivu NPÚ, kde ji lze prezenčně shlédnout.



damilphoto © 2021



damilphoto © 2021



damilphoto © 2021



damilphoto © 2021



Stav v roce 2017; foto © Iva.Šilbergerová



Celková situace v roce 2016, foto © Pavla Smejkalová

KK	---	Rajhradice okr: Brno-venkov	Není k dispozici
rozměry	90/42/?	rok 1603	
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	---	---	
poznámka	POHŘEŠOVANÝ KÁMEN, EVIDENCE (Aš): NEEVIDOVÁN		

Umístění: Měl stát údajně nedaleko cesty z Rajhradice do Opatovic. Vzhledem k pověsti by snad měl být blízko mostu přes Dunávku, kudy prochází hranice katastru - tedy v místní trati Kantorky či Zahradky. *Pokud byl skutečně na původním místě – legenda by spíš napovídala mostu přes Svatku mezi Rajhradici a Rajhradem.*

Evidence (Aš): neevidován

Popis: Plochý, snad obdélníkový kámen, dle popisu *podobného typu jako jsou „opatovické“ křížové kameny č. 1788 a 1789*. Byl na něm vytesán kříž a vyrytý obrázek koně. Zdroj uvádí, že mělo jít o nejstarší známý nápis v češtině na území mikroregionu Rajhrad. Kámen je dnes bohužel nezvěstný, zmizel zřejmě někdy po druhé světové válce.

Podle legendy připomínal nešťastnou událost, kdy pacholek jménem Martin jel s povozem přes most a spadl z něj i se zmíněným potahem do vody. Kůň i kočí se utopili. Na kameni měl být osmiřádkový nápis v češtině:

//(LETA) PANE 1603/V DEN WSKRI/SSENI PANE ZDE/S TOHOTO SWETA PRO/STREDKEM SMRTI/ZEŠEL/MARTIN KOTCI Z REY/HRADICZ//

Poznámka: z textu vyplývá i možnost, že se dotyčný jmenoval Martin Kočí.

Poznámka 2: naskytá se otázka, zda tu nejsme na stopě „třetího“ z opatovických smírčích kamenů, toho, který měl podle tradice stát nedaleko současných dvou (č.1788 a 1789) a je pohřešován. V takovém případě by se ovšem stala spornou legenda o třech duelantech i stejná datace objektů kladená k roku cca 1650.

Otázka je otevřená.

Zdroj: *Kateřina Baslerová/ Epigrafické památky mikroregionu Rajhradsko; bakalářská dipl.práce, FF MU Brno, 2018 (dostupné na databázi Theses: <https://is.muni.cz/th/x2qpt/>). V přepisu textu na kameni se autorka odvolává na publikaci **Karla Uhla**: Dějiny farnosti rajhradské, Rajhrad 1934.*

KK	2025	Těšany okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	76/32/18			
materiál	vápenec nebo krystalic. vápenec (mramor)			
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý		
poznámka	Objekt chráněn pouze jako součást areálu historické kovárny č.p.33.			

Umístění: Na travnaté ploše, usazený v betonovém základu šikmo před památkově chráněnou kovárnou č.p.33.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tesany.html

Památkový katalog NPÚ: ---

Popis: Štíhlý obdélníkový kámen s pozitivními reliéfy latinského kříže po obou protilehlých plochách. V horní části jeví kámen stopy otlučení a eroze. V současné době je usazen do betonového základu, na kterém je nápis: „SMÍRČÍ KÁMEN 1670“. Zdroj datace není jasný, lidová tradice kámen podobně jako další v okolí (navzdory zobrazení latinského kříže) přisuzuje cyrilometodějské tradici. Stejně tak bez důkazů můžeme spekulovat o skutečnosti, že slavkovské Bojiště je poměrně blízko a mnohé další kameny v regionu prokazatelně označovaly vojenské hroby z roku 1805...

Současné umístění kamene je druhotné, původně stával u dnešní silnice č 380 v místě, kde z ní odbočuje cesta k Štibořicím.

Historie publikování: Kámen uvedl do literatury Fr. Přikryl (1907). Na straně 122 (*Sv. Cyril a Method v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku*) píše k obrázku číslo 51 poznámku: „Borkovany-Za dědinou 2km při silnici k Těšanům pod kopcem Stráž, kde odbočuje nová silnice k Štibořicím.“



Ilustrace: František Přikryl, 1907

Obrázky: Pavla Smejkalová © 2019

